

Temat: Co już wiemy o głoskach i sylabach?

Spółgłoski twarde i miękkie.

Jak rozróżnić głoski dźwięczne i bezdźwięczne?

Głoski ustne i nosowe.

Jak akcentować wyrazy?

Notatka do zeszytu.

Głoski to najmniejsze dźwięki mowy, z których składa się każde wypowiedziane słowo. Głoski wymawiamy i słyszymy. Dzielimy je na samogłoski (a, o, e, i, u(ó), y, ą, ę) i spółgłoski. Na przykład wyraz *bluszcz* składa się z 5 głosek: *b-l-u-sz-cz*.

Litery to pisane znaki głosek. Litery piszemy i widzimy. Przykładowo, w wyrazie *bluszcz* występuje 7 liter: *b-l-u-s-z-c-z*.

Sylaba to część wyrazu, która składa się z grupy głosek i zawiera przynajmniej jedną samogłoskę. Czasem sylabę tworzy tylko samogłoska (np. *u-cho*).

Przy dzieleniu wyrazów na sylaby pamiętaj, że:

- nie dzielimy słów jednosylabowych;
- zawsze rozdzielamy takie same litery stojące obok siebie, np. *wan-na*;
- grupy różnych spółgłosek można dzielić w wyrazie na kilka sposobów, np. *dzieciństwo*: *dzie-ciń-stwo*, *dzie-cińs-two*.

Ćwiczenie 1.

Przepisz do zeszytu podane wyrazy. Policz, ile występuje w nich liter i głosek. Każde słowo podziel na sylaby. Podkreśl samogłoski.

rzeczka, przejażdżka, nauczka

Notatka do zeszytu.

Spółgłoski dzielimy na **miękkie i twarde**.

Kiedy wymawiamy spółgłoski **miękkie**, środkowa część języka unosi się ku podniebieniu. Są to: *bi, ci, ć, di, dzi, dź, fi, gi, hi, j, ki, li, mi, ń, ni, pi, ri, ś, si, ti, wi, ź, zi*.

W piśmie miękkość spółgłoski zaznaczamy:

- za pomocą kreski nad literą, np. *dać, ślimak, dłoń*;
- za pomocą litery *i*, np. *ciasto, dziwny, siano*; gdy spółgłoska miękka występuje przed samogłoską, to miękkość tej spółgłoski oznaczamy literą *i* (*ciasto*).

Kiedy wymawiamy spółgłoski **twarde**, środkowa część języka nie zbliża się do podniebienia.

Litera i pełni różne funkcje w wyrazie.

Tworzy sylabę, np. **i**-gła.

Tworzy sylabę i oznacza miękkość poprzedzającej ją spółgłoski, np. **li**-czba.

Jest wyłącznie znakiem zmiękczenia, kiedy występuje przed samogłoską, np. spa-**nie**.

Ćwiczenie 2.

Przepisz podane wyrazy do zeszytu. Podziel je na sylaby i głoski. Podkreśl słowa, w których *i* tworzy sylabę i jednocześnie oznacza miękkość poprzedzającej spółgłoski.

leci, gwiazdka, mistrzostwa, iluzja, ziarno

Notatka do zeszytu.

Wszystkie głoski możemy podzielić na **dźwięczne i bezdźwięczne**.

Przy wymawianiu głosek dźwięcznych powietrze powoduje drganie więzadeł głosowych w krtani. Głoski dźwięczne to:

- spółgłoski: *b, b', d, d', g, g', w, w', z, ź, ż, dz, dź, dż, r, r', l, l', ł, m, m', n, n', j*;

- wszystkie samogłoski.

Przy wymawianiu głosek bezdźwięcznych powietrze nie powoduje drgania więzadeł głosowych. Głoski bezdźwięczne to: *c, cz, ć, f, f', h(ch), h', k, k', p, p', t, t', s, sz, ś*.

Niektóre głoski dźwięczne i bezdźwięczne tworzą pary: *b-p, d-t, g-k, w-f, z-s, ź-sz, dz-c, dź-cz, dż-ć*.

Ćwiczenie 3.

Do podanych słów dopisz rymujące się z nimi wyrazy, które rozpoczynają się od spółgłoski dźwięcznej.

Przykład: *czemu-dżemu*

kra, krzywa, trzeć, piorę, park, serowy, tama, frak

Notatka do zeszytu.

Głoski dzielimy na **ustne i nosowe**.

Podczas wymawiania głosek **ustnych** powietrze wydostaje się tylko przez usta. Są to wszystkie głoski z wyjątkiem: *q, ɣ, m, m', n, n'*.

Podczas wymawiania głosek **nosowych** powietrze wydostaje się przez nos i usta. Głoski nosowe to: *q, ɣ, m, m', n, n'*.

Wykonajcie w *Zeszycie ćwiczeń* ćwiczenia ze stron 63-68.

Notatka do zeszytu.

W większości wyrazów w języku polskim akcent pada **na przedostatnią sylabę**, np. go-**tu**-je.

Na trzecią sylabę od końca akcent pada w:

- czasownikach w 1. i 2. os. 1. mn. czasu przeszłego, np. czy-**ta**-liś-my;
- czasownikach w 1.poj. oraz w 3. os. 1. mn. zawierających cząstkę *bym, byś, by*, np. **zro**-bił-bym;
- rzeczownikach pochodzenia obcego zakończonych na *-yka, -ika*, np. ma-te-**ma**-ty-ka;
- liczebnikach zakończonych na *-sta, -set*, np. **czte**-rys-ta.

Na czwartą sylabę od końca akcent pada w czasownikach w 1. i 2. os. 1. mn. zawierających cząstkę *byśmy, byście*, np. po-dzi-**wia**-li-byś-my.

W *Zeszycie ćwiczeń* wykonajcie ćwiczenia ze stron 69-70.

Temat: O czy mówiliśmy na lekcjach języka polskiego w klasie szóstej?

To już koniec naszych *zmagañ* z językiem polskim w tym roku szkolnym. Mam nadzieję, że kolejny przyniesie same pozytywne emocje. Pozdrawiam Was i powodzenia.